

Stoeien met eeuwenoud Frans

Kirsten Mulder in Andromache

FOTO ANNALEEN LOUWES

Margot Klompmaker
m.klompmaker@hollandmediacombinatie.nl

Haarlem * De emoties laaien hoog op in de voorstelling 'Andromache' van de Franse toneelschrijver Jean Racine. „Liefde, haat, afwijzing, hunkeren. Dat zijn de drijfveren van dit stuk”, vertelt Herman Altena. Hij vertaalde de zeventiende-eeuwse Franse tekst van Andromache voor een Toneelschuurproductie, die 15 maart in première gaat.

Specifiek

Altena is vooral bekend vanwege zijn vertalingen van Griekse tragedies voor het theater. Zo kwam hij in contact met regisseur Olivier Diepenhorst, die eerder zijn vertaling van Smekelingen van Euripides regisseerde. Toen Diepenhorst het plan opvatte om Racines Andromache uit 1667 op te voeren, vroeg hij Altena om een vertaling, ook al is Frans niet diens specialiteit. Altena: „Iedere vertaler heeft zijn specifieke benadering. Ik blijf dicht bij de oorspronkelijke tekst en probeer daarbij altijd vanuit het perspectief van de acteurs te denken.”

Vertalen houdt veel meer in dan woorden in een andere taal omzetten, benadrukt Altena. „Klassiek Griekse toneelteksten zijn heel beeldend geschreven. Alsof je met een camera meeloopt van shot naar shot,

af en toe inzoomt op een detail, en dan weer naar een totaalbeeld. De kunst is om al die beelden over te brengen naar het Nederlands. Ik probeer bij het vertalen heel precies vast te houden aan de wijze waarop een auteur zijn beelden opbouwt, en die weer te geven.”

Beeldentaal

Ook Racine heeft een eigen beeldentaal. Altena heeft eerst een analyse van de zeventiende-eeuwse tekst gemaakt. „Ik heb gekeken welke woorden vaak voorkomen. Dat zijn sleutelwoorden in het verhaal. Ook hanteert Racine verschillende woorden voor hetzelfde begrip. Woede bijvoorbeeld. De lading die een woord heeft is van groot belang voor de vertaling. Zo stoei je met allerlei begrippen.”

Daarbij kwam nog eens de versvorm waarin het stuk is geschreven, de alexandrijn. „Dat is simpel gezegd een blokje tekst van steeds vier regels. De eerste twee regels met 13 lettergrepen, de volgende twee met 12 lettergrepen. Elk paar van twee versregels rijmt. Dit geeft de tekst een bepaalde cadans. Ik heb de vrijheid genomen om het rijm los te laten, maar ik heb op mijn manier wel de ritmische cadans in de tekst gehandhaafd.”

Wreed

Hoewel Racine in zijn stuk personages uit de Griekse oudheid opvoert

Vertaler Herman Altena over 17de-eeuwse tekst 'Andromache'

(de Trojaanse Oorlog), geeft hij er een eigen invulling aan. Alles draait om onbeantwoorde liefde. Orestes houdt van Hermione, Hermione houdt van Pyrrhus, Pyrrhus houdt van Andromache, Andromache houdt van Hector – en Hector is dood.

Het is een psychologisch drama vol emoties en destructieve verlangens, waarbij veel onuitgesproken blijft. „Er wordt oorlog gevoerd tussen verschillende personen. Mensen maken elkaar af, en woorden zijn daarbij hun voornaamste wapens. Het is een wreed spel dat ze met elkaar spelen, in een wereld waarin geluk onbereikbaar is.”

De inleiding die Herman Altena zaterdag voorafgaand aan de try-out in de Toneelschuur geeft is volgeboekt. De vertaling verschijnt ook in boekvorm: Jean Racine, Andromache, vertaald door Herman Altena, 17,50 euro, uitg. Antiek Theater Herman Altena.